

Bétsből, Januárius' 16-dikán 1818.

Orosz Birodalom.

Moskvában nem régiben ez a' figyelmetességet érdemlő, tsupa szeretetet, és szelidséget lehellő Manifestum tétetett közönséggé: „Mi *I. Sándor* Isten' kegyelméből minden Oroszoknak Császára 's a' többi. „Az a' már régtől fogva az Orosz Birodalomban, nevezetesen pedig *Zarizinhoz* közel *Sareptában* lakó *Augustana* Vallástételt követő Gyülekezet, melly a' jámbor és keresztyéni élet mellett, munkássága, gazdálkodása, ditséretes gondolkozása, és példás magaviselete által magát megkülömbözteti, mind Öseinktől, mind tőlünk, időről időre olyan privilegiumokat kapott, mellyek őket polgárokhoz illő állapotba helybeztetvén, alkalmatosságot adtak nékik arra, hogy ditséretet érdemlő munkáikat folytathassanak, és a' Birodalomnak hasznos polgárai válhatnának belőlök. De még a' *Liflandiában*, *Estlandban* és *Curlandban* lévő *Evangelicusoknak* mind ez ideig ezen jussok nem voltak megadva. Ezeknek az ő illendő életkémódja, abbeli buzgó iparkodások, hogy foglalatosságaikat békeségesen és rendesen folytathassák, az ő mind szóval mind példában kimutatott előmenetelek a' jó erköltsökben, kiváltképpen a' föld művelők részéről, mind inkább inkább a' Keresztyén Vallás parancsolatai szerént formálják az ő tselekedeiteket, és ennél fogva őket minden figyelemre, és oltalomra méltókká teszik. Ehez képpesst jónak és igasságosnak találjuk, hogy az említett három Tartomá-

nyokban lakó *Augustana* Vallástételt követő Felekezet, mind azokban a' jussokban és privilegiumokban részesüljön, mellyekkel a' *Sareptában* lakozók bírnak. Annakokáért. 1) megerősítjük ezen Gyülekezeteknek vallási szabadságokat, úgy hogy a' nálók szokásban lévő rendszabások, szokások, és Vallási Felekezeteknek tudománya szerént gyakorolhassák vallásokat, és megengedjük, hogy a' magokat előadó esetekben ezen Felekezetnek a' tagjai a' magok rendtartásaik szerént tsupán tsak szóval való fogadás-tételnél fogva eskettessenek meg; kivévén a' hűség; és a' jobbágyi hitet, mellyet, mi helyt valaki közzülök azt leakarja tenni, úgy kell neki letenni, mint minden mi egyéb hű jobbágyaink azt tselekedni köteleztetnek. 2) Ugyan azon Gyülekezet tagjainak menengedjük, a' mint már eddig is történt, hogy a' *Lettusoknak*, *Estthusoknak* és egyebeknek, a' kik azt kívánják, javára és lelkek' idvességére, a' városokban, helységekben, és falu helyeken, imádkozó házakat, vagy öszvegyülekező helyeket építhessenek, elrendel-hessenek, és tulajdon felvígyázások alatt tarthassanak, a' föld tulajdonosságának engedelmével, és a' városi felsőségnek tudtával, vagy akarmi kártétel nélkül. Ezekben az imádkozó vagy gyülekező helyeken, valakik tsak kívánnak, szabadon öszve seregelhetnek, az eddig szokásban lévő rendtartás szerént, kivévén a' rendes istentiszteletre határozott órákat, és a' munkától üres időt. Ezek az imádkozásra, a' Sz. Irásnak olvasására, és jó er-

költsőknek formálására való öszvegyülekezések, az Evangelicus Gyülekezet legöregebb tagjainak felvigyázása alatt történjenek meg. 5) Az ezuttal a' nevezett 3 Tartományokbeli Gyülekezeteknek kezeiken lévő földbirtokok, az ezeken lévő házikészületekkel egyetemben, vagy a' mit még ezután fognak szerezni, és építeni, valamint a' Gyülekezetek legöregebb Tagjainak házaik is, minden megháborítás nélkül való bírásra, a' jus és törvény szerént által adatnak; úgy hogy ezeket a' földbirtokokat, házi készületeket, és házokat, ha tsak valami egyes személyt különösen nem illetnek, hanem az egész Társaságéi, semmi feltétel alatt sem el nem lehet adni, vagy idegeníteni, sem semmiféle adásvevési levelet fellettek készíteni nem szabad. 4) Mivelhogy a' Gyülekezethez tartozó fundusokon a' gyermekek nevelését, és oktatását tárgyazó intézetek vannak; nem tsak ezeket lehet ezután is folytatni, hanem az Elöljáróknak tetszések szerént újakat is lehet felállítani. Ezek az intézetek egyenesen az említett Elöljáróknak felvigyázása, és kormányozása alatt legyenek. Egyébaránt nintsen sem az egyházi sem a' világi felsőségnek megtiltya, hogy ezen Intézeteket megtiltyítsék, és megtudják, hogy miben van az állapotjuk. 5) Midőn mi ezen Gyülekezet Tagjainak szabadságot adunk arra, hogy az Istentiszteletet, és a' könyörgéseket tulajdon Vallási felekezeteknek rendszabásai szerént vihessék, véghez minden lakóhelyekben, és házaikkban, ugyan akkor arra is engedelmet adunk nekik, hogy Püspökeik által felszenteltetett Predikátorok minden egyházi foglalatosságokat tellyesítsenek a' Német hívek, ezen valóságos tagjai között az Evangelica Gyülekezetnek. 6) Minden az említett 3 Tartományokban most lakó, vagy ezután ott megtelepedő Tagjait az Evangelika Gyülekezetnek tulajdon kegyelmes oltalmunk alá

veszszük, és a' Sareptai Gyülekezetnek adott privilegiumoknak fundamentoma szerént azt rendeljük, hogy bözülők mind azok, kik városokban, plántahelységekben és falukon laknak, és akármű mesterséget vagy munkát üznek, a' tzehekbe való irattatástól menttek legyenek. 7) Császári szavunkra fogadjuk, hogy sem azon Evangelicusok között, kik az említett Tartományokban most laknak, vagy jövendőben oda fognak jönni, és a' kik a' Társaságnak való agos Tagjai, senki, sem ezeknek gyermekeik a maradékaik, soha tulajdon akarattjuk nélkül hatonai vagy po'gári szolgálatra fel ne vétesenek, vagy be ne irattassanak. Ehez képest mostantól fogva örökre minden birtokait, és lakásaikat mindenféle bekvártélyozás, postáknak tartása, fuvarállítás, és más hasonló terhek alól felszabadítjuk őket. Minthogy azonban az ő birtokaik az említett Tartományokban tsekélyek, valamint ők magok sem nagy számmal vagynak: tehát az ő hasznos munkálkodások tekintetéből a' főtől fizetendő adót és más rendszeren folyó adózásokat engedjük nekik. Majd mikor idővel birtokaik jól megnevekednének, a' Kormány akkor megfontolhatja, mitsoda mérsékelt adókat kelljen rajok vetni, a' Sareptai Társaság adózásihoz képest. 8) Szabad lesz nekik tulajdon keheletből magoknak Elöljárókat választani, kik a' Belső dolgokra ügyelő Ministernek felvigyázása alatt álljanak. Ezeknek az Elöljáróknak megengedődik, tulajdon petsétekkel élni, és az említett Tartományokban lakó tagoknak az országnak belső részébe való utazásra és tartózkodásra passusokat adni. A' külföldre való utazásra, és az Orosz Birodalomba való visszatérésre, az öregeknek tudtáva, azok a' hivatalok fognak nekik utilevet adni, mellyek egyéb külföldre utazóknak adnak. 9) Ezen társaság' minden tagjainak, és maradékaiknak szabadságot adunk,

hogy tulajdon vagyonaikkal tetszések szerént bánhassanak; de ha valaki a' most ott lakó atyafiak vagy maradékaik közül valaha az Orosz Birodalomból minden értékével együtt ki akar költözni, kötelelesz, az Orosz Birodalomban szerzett tőkepénzből a' három esztendei keresményét, a' szerént a' mint arról az Elöljárók lelkiismeretek szerént jelentést fognak tenni, vissza fizetni. Ezen principium szerént kell azzal a' vagyonnal is bánni, melly a' társaság olyan tagjainak halála után megmarad, kiknek örökösseik külső országokban élnek, ha azt az örökségnek jussa szerént oda kell küldeni; de előbb kötelesek a' vének a' megholttnak mind közönséges, mind különös adósságait kifizetni. Ha valaki örökös nélkül hal meg, és nem tett testamentomot; tehetsége szálljon a' Társaságra, annélkül, hogy a' Fiscus valamit lehuzna belőle, éppen csak a' megholt adósságait vévén ki. 10) A' Sareptai társaságnak Petersburgban lévő Agensére ki a' Belső dolgokra ügyelő Ministernek felvigyázása alatt folytatja ezen gyülekezetnek dolgait, ezen napkeleti tenger melletti fekvő tartományokban lakó atyafiak is egyes bajos dolgait engedelműnkkel rá bizhatják. Hasonlóképpen minnyájan ezen felekezetteliek egyedül a' helyő dolgokra ügyelő Ministertől függenek minden tekintetben, szintűgy mint a' Sareptaiak. Ezen Császári levelünknek berekesztésére minden tisztviselőknak, és törvényszékeknek parantsoljuk, hogy ezen társaságnak most élő tagjait, és ezeknek maradékait, nem csak a' kezeik közt lévő földeknek, házaknak és más vagyonaiknak nyugodalmasan való bírásában, és a' tőlünk nekik adott szabadsági jussokkal való élésben megtartani, hanem a' szükség úgy hozván magával, őket minden megkárosítástól védelmezni, és előljáróiknak kívánságára erántok minden némű segedelemmel, oltalommal és párt-

fogással lenni igyekezzenek. Költ Moskvában Oct. 27-dikén 1817."

„Sándor.

* * *
Mihelyt a' Szönt Szövetség Tractatusa közönségesen kihirdettetett, egyszerűbe megparantsolta a' Zsinat, hogy az kiayomtatódjék, minden templomban kifüggesztessék, rézbe metzettessék, és egyszersemind hogy a' predikázióknak materiáji abból vétetődjenek. Dec. 27-dikén az Istentiszteletre, és népmegvilágosodására ügyelő Minister *Goliczyn* Herczegnek javallására, ilyen foglalatú parantsolatot adott ki a' Császár: „hogy az említett Tractatus az ugyan azon alkalmatossággal költ hirdetéssel egyetemben minden városi és salusi templomokban, Septembernek 14-dik (a' mi számlálásunk szerént 26-dik) napján, mint a' melly napon az alá iratott, minden esztendőben közönségesen felolvastasson.“

* * *
Az Orosz Birodalomban eddig az ideig nem akadtak közsénre. Most, minékutánna a' Császár ö Felsége ezen igen hasznos tűzimateriának feltalálását hathatósan ébresztette volna, *Tulához*: közel egy helyen igen szerentsés próbák tétettek arra nézve. *Tula*, egy hasonló nevű kerületnek fő városa, mintegy 30 Német mértföldnyire fekszik Moskvához, az *Ufa* folyó zize partján, és híres vashámorjairól, mint szinte Bonaparténak lerontására tett haszontalan iparkodásairól esmeretes. Az Orosz Udvarnak az Anglus Udvarnál lévő Követe *Liewen* gondolta ki a' közsén felfedezésére való plánumot. Egy Skotziai születésű férfit *Congnure* a' próbatételnek a' Directora, ki már egyszer társaival Tulából megfordult, a' telet Moskvába akarja tölteni, és innen fog ismét, mihelyt az tsak idő engedi, vissza térni.

* * *
Petersburgban 1816-ban 7888 gyer-

**)C

mekek születtek, 1111-en házasságon kívül, mely summa az egésznek egy hetedrésze. A' megholtak között 114-en vízbe fulltak, 14-en magok magokat felakasztották, 12-en nyakokat elvágták, 3-en méreggel ölték-meg, 4-en meglőtték magokat, és 2-ten elégték. Himlőben 603-an haltak-meg. 1815-ben a' szerint a' laistrom szerint melyet a' zsinat adott ki, az egész Orosz Birodalomban 1,298,461 gyermekek jöttek világra. Meghaltak 890,988 emberek, kik közzül 623-an 100, — 209-en 105, — 123-an 110, — 72-en 115, — 31-en 120, — 13-an 125, — 6-an 130 esztendőn fellyül éltek, és egy 155 esztendőt ért. Többen születtek ezen felszámlálás szerint 407, 473-al mint meghaltak. 332,703 házaspárok keltek össze. Hanem ez a' laistrom tsak a' Görög-Orosz Vallásukat illeti, más vallásuk nintsenek benne számba véve.

Frantzia Ország.

A' Király ö Felsége a' thronuson ülve, és a' Kir. Hertzegektől és Hertzege asszonyoktól körülvéetve fogadta-el a multt Dec. 30-dikán a' Párisi Nemzeti, — Királyi Testörzö, és Párisi várörzö seregek' tisztjeinek új esztendeji szerentséltető jó kívánásait. A' következő napon az Országnak Cancellarius, és de Serre úr vezérlése alatt a' két Kamaráknak Követségeik tették szerentséltető tiszteletjelket ö Felségének, kit a' Királyi vérből való Hertzegok, Ministerek, Marsallok, 's a' t. vettek körül. Ugyan ezen Követségek Angouleme Hertzegasszonynál és a' Kir. Hertzegeknél is udvaroltak.

Dec. 31-dikén egy olyan Kir. Végzés tétetett közönségessé, melyben egy előrekészítő katona-oskolának felállítása rendeltetik. Ebben az Intézetben az olyan katona tiszteknek gyermekeik neveltetnek a' Státus költségén, kik külömböztetéssel szolgáltak, azomban nintsen annyi jószágok hogy gyermekeiket

illendően neveltethetnék. Az ilyen nevendékeknek száma 200-ra van határozva, hanem egészen 500 nevendékből fog az Intézet állani, 200-a olyan ifjakból telvén ki, kik tulajdon költségeken kívának ezen Intézetben neveltetni. Az olyan árváknak van legelső jussok az ingyen való felvétetésnek kerésére, kiknek atyáik vagy a' tsatapiaton, vagy a' háboruban nyert sebeikben haltak-meg.

* * *

Egész Frantzia Országnak a' földje özveséggel, és különösen, a' szerint a' mint annak hasznát veszik, az abból bejövö haszonnak kitételével együtt, e' következő módon adódott a' Finantzia' Ministerének be: „ Frantzia Országnak földje, Corsicát ide nem értvén, 51 millió, 910,062 hold földet, 85 Departamentumokat, 2669 kantonokat, 38,990 helységeket foglal magában. A' fekvő, épület nélkül való olyan birtok, melytől adót kell fizetni, áll e' következő kitételekből, melyek mellé a' belőlük bevétetni szokott haszon is oda kapsoltatik:

hold, behoz Frakt.

1) Szántó föld van	22,818,000.	600,191,000
2) Gyümölcös kert	359,000.	26,787,000
3) Veteményes kert	328,000.	25,187,000
4) Szőlőhegy	1,977,000.	36,061,000
5) Legelő	3,525,000.	45,520,000
6) Rét	3,488,000.	18,1760,000
7) Vágni való fát termő erdő	5,126,000.	73,463,000
8) Fanevelő erdő	460,000.	3,083,000
9) Gesztenyefás erdő	406,000.	4,410,000
		's a' t.

Az épületben álló adófizetés alá vetetett birtok —

áll:

1) 5,441,000 házból	
melly behoz	303,193,000 Frakt.

2) 76,000 malomból 18,450,000 Frnkt.
 3) 35,000 Hutákból
 's fákrikákból . 7,509,000 „

Az épületben álló adófizetés alá nem vettett birtok áll 56,000 Templomokból, és 22,000 olyan épületekből, mellyek vagy a' Statuséi, vagy közönséges szolgálatra vannak rendelve. Ehez képest a' Frantzia földnek fele szántó földből, 1/9 vágni való fattermő erdőből, 1/15 legelőből, majd csaknem szinte annyi rétből 1/100 fanevelő erdőből, 3/100 kerthől, 1/15 építelca föl lből állana. Nem egészen két század részét borítják az egészenek épületek. A' mi pedig a' hasznót illeti, abból 2/5 a' szántó földekre 1/5 az épületekre 1/8 a' rétekre, 1/17 a' szállóhegyekre 1/20 erdőségre, 1/30 a' legelőkre esik.

A' Frantzia Kormány egynéhány hónapoktól fogva *Brest*, *Toulon*, és *Rochefort* városokban arra való próbákat tétetett, hogy azt ki lehessen tanulni, vallyon a' tenger vizét nem lehetne-é ihatóvá, és az ételkészítésre alkalmossá tenni tűzön való leeresztés által. Az e' végre tett próbatételeknek kívánt kimenetelek lett; mert az így elkészített vizet halálra szententziáztatott rabokon megpróbálván, úgy találták, hogy legalább is egy hónapig lehet azzal az egészégnek legkissebb kotzkáztatása nélkül élni.

Északi Amerika.

A' *Washingtoni* újságban egy hivatalos jelentés tétetett közönségessé, mellyből világosan lehet látni, hogy Oct. 29. dikén az *Erie* Tava partjain valósággal alkura léptek egymással az Északi Amerikai Praesidentstől kinevezett Commissariusok, u. m. Kormányozó *Casz*, 's Generalis *Mac Arthur*, — és az ott lévő nemzetségeknak *Viandot*, *Delewart*, *Schwanés*, *Seneca*, *Ottawai*, *Chippewa*, és *Potowatamy* nevü fejeik. Ezen

egyességnél fogva azok a' nemzetek mind azt a' földet kibotsátják kezeik közül, melly az Ohio Statusa kerületében őket illette. Ugyan ezen egyezés szerént az Indusok nem költöznek az említett földről ki, hanem Ohio Statusa minden különös törvényeinek, és az Északi Amerikai Szabad Statusoknak magokat alájok vetik. Megértanak ok a' magok számára bizonyos darab földeket, mellyek körül belől 300,000 holdat tesznek. Ezeket az Elölülő Patense szerént, minden adófizetés nélkül birhatják, míg csak akarják, ha pedig elakarják adni, az Elölülő engedelmé nélkül ezt is megtehetik. Az által engedett földek 7 — 8 millió hold szántóföldet tesznek, mellyek mind olly jók mint a' köztársaságnak a' legjobb földjei. Különösen azokra nézve hasznosok azok, kik Uj Angliából, vagy New-Yorkból kivándorlanak, hogy ott megtelepedjenek. Egyébaránt ennek a' lépésnek az Északi Amerikai Szabad Statusokra nézve még az a' haszna is van, hogy ezen új birtokok az északnyugoti határszéleknek megerősítésére szolgálnak. Végre ebből az is lesz, hogy a' veres lakosok a' fejer Európaiakkal jobban öszve fognak elégyedni.

Svédzia és Norvégia.

Az Ország' Rendjei még a' múlt esztendeji Dec hónap 18. dikán szándékoztak köszönő tiszteletleveleiket a' Király 's Koronaörökös előtt tenni, de ez akkor a' Koronaörökösnek beteges állapotban való léte miatt elmaradt. Meg volt határozva, hogy ő Felségének a' Királynak mitsoda kegyelmei, és hasznos rendelései lennének, külön külön mindenik Ország' Rendje köszönettévő beszédének a' tárgyai. Hanem ezen materiáknak a' száma még azután is nevedett. Nevezetesen a' Parasztok Rendje a' közönségesen meghatározott kegyelmekhez adta

még azt is, hogy ő Felsége a' Koronajóságotól fizetendő adóknak letevését elhallasztotta. — Hogy *Schoonenbe* a' Kormány gabonát vétetett, a' mi igen nagyot segített a' föld művelőkön, ezt is most akarták megköszönni, de illendőbbnek itélték ezen köszönetet egy tsupán tsak e' végett rendelt követség által megtenni. Gróf *Brahe* vezérlése alatt végre egy sereg mindenféle karból való *Mal-möhustehni* lakosok öszve adták magokat, és a' Királynak 's Koronaörökösnek udvarlására mentek. A' különböző Ország rendjeinek majd mind egy foglalatú köszönettételeikre a' Koronaörökös ezen rövid de velős beszéddel válaszolt:

„Uraim! Mikor az a' boldogított érzés örvendezteteli a' Fejedelemnek szívet, hogy polgártársainak hasznokra volt, azt kell még neki különösen ohajtani, hogy véghez vitt szolgálatai egyenesen ítéltesenek meg. Tudják az Urak, hogy én az Urak köszönetét nem vadásztam, de örülök rajta, és számot adok az Uraknak érte. Valahányszor jó akaratomnak jelét mutathalom az Uraknak, mindannyiszor valóságos elégtételt érzek, és minden adandó alkalmatossággal, egész bizodalommal hozzám folyamodhatnak az urak.“

H e l v é t z i a.

A' *Berna* mellett fekvő *Bremgarten* nevű várban egy Orosz templomot állítanak most fel, mellyben az Istentisztelet a' Görög Vallásnak tzeremoniáji szerint fog gyakoroltatni. Nyoltz kotsikon érkeztek meg az Orosz Birodalomból az ezen szent tzelra megkívántató személyek. Tulajdonképpen a' Bernában lévő Orosz követségnek, és Constantin Nagy Herczegasszony Udvarának a' kedvéért mondják, hogy ez történik. Egyébaránt pedig azt is gondolják másik okának, hogy az Orosz Császár azt akarja, hogy azok a' tanuló ifjak, kik az ő Sta-

tusaiból *Hífiariben* neveltetnek, mint p. o. a' *Sarawo*, Hercegek és egyebek, az ő hazai vallásokat itt is gyakorolhassák, és született nyelveket is emél fogva ne felejtsek el; és éppen ezért kellett ezen Templom helyére *Bremgartenek* választatódni, hogy így az említett tzelt annál könnyebben el lehetne érni.

Stajer Ország.

A' halott temetés után való vendégeskedés, vagy az úgy nevezett halott tor itt is mint sok helyeken, szokásban volt. De valamin tsak abból is megtetszik, hogy nagyon oktalan szokás ez, mivel egy palérozott nemzetnél sints módiban: szinte olly nyilván bizonyítja annak káros voltát azok a' több ízben tapasztalt rossz következesek, mellyek abból származnak. Illyen nevezetesen az is a' mi Pettau körül mostanában történt. Meg hal egy tehetős parasztnak a' felesége ezen a' vidéken. Egyszeribe öszvetítálják az alyafiaikat, és az imionen amonnan megérkezett rokonok temetés után torhoz ülnek. Ezen torra disznót öltek, kenyeret sütöttek, és a' szobát keményen befütötték a' halottas háznál. Ezen torró melegszozába ettek ittak a' szomorú felek. De bezzeg megadták az árrát a' vendégeskedésnek. Mind egy lábíg meg betegedtek, és tsak két hétre a' torozás után 6-an haltak meg. A' megholt testvérjét nem régen temették el. Öten se-küttek akkor, mikor Pettauból ez a' tudósítás el indult, a' halálos ágyon, t. i. a' megholtak az Ura, a' fia, ennek a' sógora, sógorasszonya, és testvérhuga. Még a' távolabb lakozókról eddig az ideig semmi hír sem érkezett. Bártsak ezen szomorú példa másokat megtanítna, hogy egy ollyan rossz szokást, mellyben különben sints semmi okosság, hagynának el.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

B é t s.

Ugy tetszván ö Cs. Kir. Felségének, hogy az Alsó Austriai Landrecht nevű Törvényszéknél lévő Vice-Præsidensi Hivataltól az azzal eddig egybekaptsoltatva volt Alsó Austriai Kereskedő-és Váltó-Törvényszéknek Elöljárója ez uttal külön választassék, az elsőbbre ugyan a Cs. Kir. legfelsőbb Igasságkiszolgáltatási hivatalnál Udvari Tanácsos Fürstenbusch Grófot, az utolsóbbra pedig ugyan azon Törvényszéknek Udvari Tanácsosi rangot viselő Nemes Stöger urat, még pedig emezt taksza nélkül, méltóztatott Fels. Urunk hosszúság és ditséretes szolgálatjaiknak tekintetéből kegyelmesen kinevezni.

Bétsben, a' multt esztendőben, a' Városi Protocollumok szerint, a' belső és külső városokat öszve vécén 5720 férfi, és 5508 leány, egy sumimában 11,228 gyermekek kereszteltettek meg, 409-en pedig halva jöttek a' világra. A' megholtaknak a' száma 12,742-re megy, kik közül 3157-en emberkorban lévő férfiak, 2964 asszonyok, 3515 férfi, és 3126 leány gyermekek voltak. A' nyavalyák, mellyek miatt ezek a' halálozások történtek; ekként adatnak elő: rothasztó hideglelésbe 405; gutatítésbe 469; fenébe 605; tüdő gyuladásba 119; bélgyuladásba 25; vérhasba 284, vizibetegségbe 1554; tüdő veszésbe 1-22; szárazbetegségbe 1813; nyakgyuladásba 123; himlőbe 8; szerentsétlen esetek miatt 87-en multak-kí. 60-an éltek 90—100 esztendőt, — és ezek között ketten 100-on fellyül. Ugyan a' multt esztendőben 2205 házassági összekelések történtek.

Dr. de Carró úrnak kinek bűdösköfűstőlő intézetéről már több ízben emlékeztünk, napról napra több követőji akadnak. Nem tsak az Austriai Monarchiá-

ban több helyeken; de még külföldön is vagy készítettek már, vagy pedig szándékoznak az ö Intézetének mustrájára hasonlót felállítani. Maga ez a' Dr. ú, már g a' magához hasonló készületet küldözött-el ide 's tova, nevezetesen pedig: Posonba, Temesvárra, Szombathelyre, Brünnbe, Köszegre, Breslauba, Romába, Bukarestbe, és Odessába. Már ha ezen helyeken mindenütt szorgalmatossan feljegyeznék a' náluk levő készületekkel tett operatzióknak következéseit, és ezt Bétsbe megírnák: úgy mind jobban kivilágosodna, hogy mit lehet ezen intézetektől várni, mit nem? Ez azonban bizonyosan meg fog történni, ha másért nem is, legalább azért hogy a' készületeknek állapotjáról, az azokon ne talán az úton törtétt hibákról tudósíttasson azoknak a' küldőjök.

* * *

Szarvas által történt két szerentsétlen halál.

A' közelebb multt esztendő Octoberjének elején Baváriának Muskau nevezetű Uradalmában hajtókkal való vadászat tartódván, egy bészorult szarvas neki ivamodik, 's keresztül ront a' kajtókon. Egy Gablenti paraszt fíján kívül, minden hajtó félve ugrott a' vad elöl de ez, vagy azért, hogy a' dolgot jókor észre nem vette, vagy pedig hogy a' szarvas keresztül való rohanása megakadoztatására elég erőt hitt magában lenni, nem vette szaladásnak a' dolgot. A' szarvas neki rohanván, úgy a' vakszemébe szúrt, hogy a' szarva hegye egészen keresztül ment a' fején, 's a' szerentsétlen a' szarván akadt. Akadályoztatván a' szarván függő terek által sebes futásába a' szarvas, tsak hamar le rogyott, 's ketté tört a' deréktsontja. A' szegény legény kevés idő múlva megkólt, a' szarvas pedig agyon lövődött.

Még szomorúbb vége lett egy Kamm nevezetű vadaakert gondviselőjének Szilvásiában. Ugyanis, a' múlt esztendő Octoberjének végén a' kertbe ment, hogy a' vadakat megégetné. Hosszszalván ott mutatása idejét á leányja, egy szolgálával késő estve utánna megyen. A' kúlts benne vólt a' zárban, de az ajtó belőlről bé vólt tsukva. Kinyitván még is valami módon az ajtót, hémentek a' kertbe, 's keresték lámpásnál a' gondviselőt; de minden vizsgálódások haszontalan vólt. Más nap korán reggel iszonyodva találta halva a' szegény leány szerentséllen attyát egy bokor alatt. Testének első részén 43. a' hátúlson 7 sebek vóltak; mellyek között sok vólt halálos. De még is azon iszonyú szúrás lehetett fő oka halálának, melly 4 hüvelyknyire ment bé az 5-dik 6-dik oldalbordája között. A' hátgeréntz mentiben lemenő vastag húsban egy szarvas szarv hegyét találtak. Ez a' szerentséllen annyira magához szoktatta a' szarvasokat és őzeket, hogy azok széltireettek a' markából. Mind az Ura Gróf Kospoth mind más vadászszemberek gyakran intették szegényt, hogy a' him szarvasnak, kivált a' dühödés idejen nem lehetne hinni, sőt egy him szarvas magais intette az által, hogy hozzá dőfött az előtt valami 3 héttel, mely dőfésben az órája üvege eltört.

H í r a d á s.

Méltóságos Gróf Tolnai Festetits György úr ő Excellentiája Urodalmainak Directiója által hírül adatik, hogy Keszthelyen egy Mathematicus Adjunctusi Hivatal üres, mellyre egy alkalmas személy kerestetik. Kötelessége lészen ezen Adjunctusnak, télen által November hónap kezdetétől fogva Aprilis végéig a' hozzá utasítandó Ureságbéli Praktikánsokat bizonyos tzeljokhoz képest kizabott tár-

gyakban tanítani, nyáron pedig Május elejétől October hónap végéig geometri- ca mérésekkel, nem külömben az Erdők' megbetsülésével és Regulatiojával foglalatoskodni, 's ezekben a' melléje adott Pranktikánsokat is oktatni, és gyakorolni; e' mellett a' kívántató esetekben a' Georgikonban a' Matheseos Professort suppléálni fogja. Fizetése határoztatik, szabad szállás mellett, esztendőnként való 1200 for. V. Czédulában, ezen kívül tanítványainak próbatételei alkalmosságával, nem külömben a' méréseleltől járó, 's a' bizonyított igyekezethez mérsékelt remunerationokban, továbbá fizetésének esztendőnként való bizonyos procentualis nagyobbitásában. A' kinek tehát ezen Hivatalhoz kedve vagyon, jövő Aprilis hónap 10-dik napjáig személyesen vagy írásban az itteni Directionál jelentse magát, 's arra való alkalmas voltát hēbizonyítsa; mellyre az kívántalik, hogy a' Mathematica tudományokban és a' deák nyelvben is annyira jártas legyen, hogy abban tanithasson; e' mellett szükséges, hogy erköltsei által is ajánlja magát, és tudománybéli bizonyosság leveleket elő mutasson. Azon Adjunctusi Hivatalnak kedvelői Bétsben is jelenthetik magokat Fő Tiszt. Wilde Ferentz Urnál az Universitátsnál a' Philosophica Tudományok' Cs. Kir. Vice Directoránál, vagy Hautschel József Urnál a' Mathesisnek a' Bétsi Cs. Polytechnicum Institutumban rendszerint való, az Universitásban pedig Supplens Professoránál, Pesten pedig Teként. Hadály Károly Királyi Tanácsos és Matheseos Professor Urnál, vagy Tek. Schmidt György Geometriae practicae Prof. Urnál, kik e' tárgyban bővebb tudósítást fognak adni. Keszthely Karátson Havának 29-dik napján 1817.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Januarius 13-dikán 297 $\frac{1}{2}$ — 14-dikén 296 $\frac{1}{2}$ — 15-dikén 298 $\frac{1}{2}$ — forintot.